

УДК 811.134.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-19-4>

Ірина ЖОХ

асистент кафедри французької та іспанської філології, Львівський національний університет імені І. Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000

ORCID: 0000-0002-8734-7706

Бібліографічний опис статті: Жох, І. (2023). Емотивні фразеологічні одиниці на позначення емоції гніву в іспанській мові. *Актуальні питання іноземної філології*, 19, 20–25, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-19-4>

ЕМОТИВНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЇ ГНІВУ В ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

У статті подано коротку характеристику іспанської фразеології та фразеологічних одиниць зокрема. Досліджено основні підходи до вивчення та категоризації фразеологічних одиниць. Розглянуто поняття емоцій та емотивності, їх вираження в культурному та суспільному житті Іспанії та іспаномовних країн, а також важливість емоцій у мовній картині світу окремого індивіда зокрема. Розглянуто поділ емоцій за версією різних науковців та подано класифікацію за версією Ізарда. Пояснено поділ емоцій на позитивні та негативні і обґрунтовано доцільність дослідження негативних емоцій. Оскільки за версією Ізарда є виділено сім емоцій з негативною конотацією та три з позитивною, для даної статті було за доцільне взяти саме емоцію з негативною конотацією. Найконцентрованіше емоції проявляються у фразеологічних одиницях, саме тому на їх прикладах наведено аналіз. Детально розглянуто фразеологічні одиниці, що позначають емоцію гніву. У всіх фразеологічних одиницях виявлено компонент дієслово. Серед дієслів є ті, що позначають рух вгору, рух вниз, перетворення на інший стан, а також рух рідини (у дослідженні це кров) в тілі. Дієслова, що є представлені у статті як частина фразеологічної одиниці на позначення емоції гніву є наступні: *sacarle a uno, mandar, freír, buscar, encontrar, hervir, bajar, estar, ponerse, caerse, tojarse, llevarle a uno*. Щодо граматичних форм, що в основному застосовуються це є теперішній час, оскільки для мовця важливо висловити почуття в даний момент, іншими граматичними формами є минулий час та наказовий спосіб дієслова. Минулий час використовується для позначення впливу певної події чи ситуації на індивіда, а наказовий спосіб використовується адресатом для уникнення адресанта. Оскільки всі приклади взяті з масмедійних джерел, фразеологічні одиниці є дуже актуальні у сучасній іспанській мові. Підсумовуючи, у даній статті наведено важливість вивчення фразеології та емотивних фразеологічних одиниць зокрема, здійснено семантичний аналіз фразеологічних одиниць, що виражають гнів у іспанській мові.

Ключові слова: іспанська фразеологія, фразеологічна одиниця, емотивність, емоція, гнів.

Iryna ZHOKH

assistant teacher of the department of French and Spanish philology, Ivan Franko National University of Lviv, 1 Universytetska, str., Lviv, Ukraine, 79000

ORCID: 0000-0002-8734-7706

To cite this article: Zhokh, I. (2023). Emotyvni fraseolohichni odynytsi na poznachennia emothsii hnivu v ispanskii movi [Emotive phraseological units to indicate the emotion of anger in Spanish] *Current Issues of Foreign Philology*, 19, 20–25, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-19-4>

EMOTIVE PHRASEOLOGICAL UNITS TO INDICATE THE EMOTION OF ANGER IN SPANISH

The article provides a brief description of Spanish phraseology and phraseological units in particular. The main approaches to the study and categorization of phraseological units have been studied. The concepts of emotions and emotivity, their expression in the cultural and social life of Spain and Spanish-speaking countries, as well as the importance of emotions in the language picture of the world of an individual in particular, are considered. The division of emotions according to the version of various scientists is considered and the classification according to the version of Izard is presented. The division of emotions into positive and negative is explained and the expediency of researching negative emotions is substantiated. Since, according to Izard's version, there are seven emotions with

a negative connotation and three with a positive one, for this article it was appropriate to take the emotion with a negative connotation. The most concentrated emotions are manifested in phraseological units, which is why the analysis is given based on their examples. Phraseological units denoting the emotion of anger are considered in detail. A verb component was found in all phraseological units. Among the verbs there are those that will indicate upward movement, downward movement, transformation into another state, as well as the movement of fluid (in the study, it is blood) in the body. The verbs that are presented in the article as part of a phraseological unit to indicate the emotion of anger are the following: sacarle a uno, mandar, freir; buscar, encontrar, hervir, bajar; estar, ponerse, caerse, mojarse, llevarle a uno. Regarding the grammatical forms that are mainly used, it is the present tense, because it is important for the speaker to express feelings at the moment, other grammatical forms are the past tense and the imperative verb. The past tense is used to indicate the effect of a certain event or situation on an individual, while the imperative is used by the addressee to avoid the addressee. Since all the examples are taken from mass media sources, the phraseological units are very relevant in modern Spanish. In summary, this article shows the importance of studying phraseology and emotional phraseological units, in particular, a semantic analysis of phraseological units expressing anger in Spanish is carried out.

Key words: Spanish phraseology, phraseological unit, emotivity, emotion, anger.

Більшість галузей науки мають все більше виражений міждисциплінарний характер та антропоцентричну спрямованість. Лінгвістичні студії все частіше черпають дослідження з психології. А такі галузі як комунікативна, когнітивна лінгвістики, фразеологія не можливі для дослідження без залучення реципієнта. Дуже часто послання має на меті викликати певні емоції чи спонукати до дії. Саме тому ми вважаємо, що емотивна функція мови є однією з ключових.

Саме завдяки мовленнєвому вираженню досліджують мовні стани людини, а ми в свою чергу через фразеологічні одиниці досліджуємо вираження цих емоційних станів та переживань. У гуманітарних науках є акцент на дослідження мовних та позамовних значень, які ми розглядаємо через призму мовленнєвої діяльності.

Актуальність проблеми. Дослідження емотивності виражених у фразеологічних одиницях є актуальним і маловивченим. У сучасних лінгвістичних вченнях відсутня систематизація фразеологічних одиниць, що пояснюють чи виражають певні емоційні стани.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ми зустрічали багато праць пов'язаних з вивченням емоцій у мовленні. Зокрема ґрунтовні дослідження є у З. Ковешец, Дж. Лакоф, І. Арнольд, Е. Вольф та багато інших. Зокрема Дж. Лакоф досліджує дієслова відповідно до напрямку руху.

Оскільки у фразеології кожної мови знаходять своє віддзеркалення оцінка стосунків до себе чи інших людей, до суспільства і світу в цілому, до почуттів та власне емоцій. Саме емотивна фразеологія як сукупність фразеологічних одиниць виражає емоції, позначає емоційний стан

мовця або ж його відношення до певної ситуації чи події.

Є багато підходів до визначення мови емоцій. Деякі дослідники виділяють дві-три базові емоції, як Моврер, Вайнер і Грем, а деякі подають значно ширшу класифікацію, яка складається з восьми-десяти, як Томкінс, Ізард. Ми зупинимося на класифікації фундаментальних емоцій Ізарда К., який виділяє *інтерес, радість, здивування, гнів, відразу, презирство, страх, сором, сум і провину* (Izard C., 1992). Емоції є невід'ємною частиною життя, вони є універсальними і притаманними усім культурам. Є різні підходи до визначення базових чи фундаментальних емоцій. Часто вербальне вираження емоцій зумовлене культурними і соціальними чинниками та традиціями.

Мета дослідження є визначити критерії вибору фразеологічних одиниць, які позначають емоцію гніву та виділити групи відповідно до наявності певного компоненту.

Слід зазначити, що найбільш емоційні висловлювання містять у собі фразеологічні одиниці, тому в даній статті розглянемо фразеологічні одиниці, що позначають гнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання фразеологічних одиниць є дуже важливим у сучасному мовознавстві. Дослідження проводили Х. Касарес, М. Гарсія-Пейдж Санчес, Г. Копас Пастор, Г. Войтак, С. Коваррубіас (Carpas Pastor G., 2000; García-Page Sánchez M., 2008; Wotjak G., 2006). Проте, навіть беручи до уваги роботи вказаних авторів, це питання ще не є достатньо дослідженим.

Розглянемо детальніше на практичному матеріалі вербальне вираження емоції гніву в іспанських фразеологічних одиницях. Усі

приклади є з преси чи формі, а отже, є часто вживаними в іспаномовному дискурсі.

Першою фразеологічною одиницею, що ми розглянемо, є наступна: *sacarle a uno de sus casillas* (можемо перекласти як «вивести з себе»). Отже, примусове витягання зі звичного стану і комфортних умов асоціюється з гнівом.

Lo que de verdad me saca de mis casillas. En España somos muchos los que pensamos que gran parte de la culpa de la mala situación que estamos pasando es de los políticos. ¿Somos los españoles injustos con el trabajo que hacen los políticos por nosotros o somos tontos por dejar que sigan haciendo lo que quieran? (<https://www.lavanguardia.com/cribeo/fast-news/20140402/47307780374/lo-que-de-verdad-me-saca-de-mis-casillas.html>).

Таку ж структуру має фразеологічна одиниця *sacarle a uno de onda*. Тобто життя можна порівняти з потоком, а коли хтось намагається вибити людину зі звичного чи розміреного плину, це викликає лють.

A mi me saca de onda ésto, es un tema álgido de una realidad abrupta, pero el productor (religioso) se quiere postular para la presidencia en mi país, un país laico en su constitución, eso ya resuena en mi mente. (<https://twitter.com/rossyaguirredob/status/1703157197918916987>).

У фразеологічних одиницях на вираження гніву ми знаходимо і компоненти на позначення їжі, а саме спаржі: *irse a freír espárragos*. У цьому випадку прослідковується метафора, що, коли людину хтось розізлив, вона її просто не хоче бачити і хоче відправити якнайдалі. Можливо, спаржа не найпростіший продукт, щоб знайти, саме тому мовець пропонує її посмажити. Так він виражає свою лють.

«*El Sevilla mandó a Denis Suárez a freír espárragos*». *El presidente del Celta, Carlos Mouriño, volvió a cargar contra el centrocampista en una entrevista concedida al diario 'As'. En una amplia entrevista concedida al diario 'As', el presidente del Celta, Carlos Mouriño, volvió a hablar de la polémica que viene teniendo con Denis Suárez desde el pasado verano, cuando el club quiso buscar una salida al jugador.*

(<https://www.mundodeportivo.com/futbol/celta-vigo/20220922/1001872382/denis.html>)

Небажання контактувати з людиною ми знаходимо у фразеологічній одиниці *no me busques porque me encuentras*. Фактично адресат про-

сить його не шукати, оскільки рівень напруги між людьми є дуже високим.

«*Cuando su hija se fue a estudiar a Nueva York pues mira qué bien, pero qué diferencia que a una hija la paguen los estudios y a la otra no... Y ahí me voy a quedar, pero la culpa la tienes tú, te lo vuelvo a repetir. Es mentira lo que han contado, no hay relación, pero con nadie. No me busques porque me encuentras*», ha añadido.

(https://www.lespanol.com/corazon/famosos/20191218/belen-esteban-vuelve-hablar-responder-jesulin-ubrique/452954917_0.html)

Емоція гніву також асоціюється з життєвими процесами в тілі: *me hierve la sangre*. А саме викликає почуття, що наче кров закипає.

Aitana: «Me hierve la sangre con que a las mujeres se nos exija la perfección extrema y a los hombres no». 'Alpha' es el disco desmelenado, sensual y juguetón de la ex 'OT', canciones de fiesta pero también de reivindicación: de libertad, de tolerancia y de «ser una mujer empoderada, que decide sus valores y lo que quiere hacer en la vida»

(<https://www.elmundo.es/cultura/musica/2023/09/22/650c59bbe9cf4a60188b459e.html>)

Також бачимо, що рух вгору асоціюється з гнівом у *subirse la mostaza*. У цьому випадку піднімається вгору гірчиця. Можемо припустити, що гірчиця є пекучою і подразнює, саме тому викликає асоціацію з люттям.

A Evo se le subió la mostaza. El país de Sudamérica que tiene la mejor playa del mundo en 2023: superó a Aruba y Portugal. Venezuela: dictadura insiste en inhabilitar la candidatura de María Corina Machado. ¿Cuál es el barrio más caro y exclusivo de América Latina? No está en Chile ni México.

(<https://larepublica.pe/mundo/436939-a-evo-se-le-subio-la-mostaza>)

Ще одним прикладом є навантаження когось або змушення щось робити: *cargarle a uno la fregada*.

Eso es en cuanto a navegar, pero me carga la fregada pq no puedo hacer downloads de mas de 110kbps en frostwire (firewire en PC). tengo tanto lag en XBOX LIVE ke es estúpido, yo recibo en chinga las balas(800kbps download) y mis balas tardan un friego en llegarles (20kbps upload)(son mamadas!!!). La unica y mejor opcion es una linea dedicada de fibra optica, el unico problema es el precio... pero bueno, como en otros países eso cuesta 50dlls al mes y alla no les falla tan jodido como a nosotros.

(<https://aerotomate.wordpress.com/2006/08/27/problemas-con-prodigy-infinitem-de-telmex/>)

Таку ж асоціацію бачимо у *cargarle a uno el payaso*. Змусити виступати в ролі клоуна викликає неприємні відчуття. Хоча клоун є персонажем, що веселить, але в цьому випадку, коли людина ним стає проти своєї волі, це викликає лише лють.

«*Me está cargando el payaso*»: *Poncho de Nigris habló de su lucha contra COVID-19. «Estos cuatro días que vienen son fuertes», confesó el presentador regiomontano. A unos días de haber revelado que tanto él como su familia dieron positivo a COVID-19, el presentador regiomontano Poncho de Nigris confesó que no la está pasando nada bien por la enfermedad. Aunque no ha tenido que recurrir a medidas más drásticas como el tanque de oxígeno o una hospitalización, en sus historias de Instagram De Nigris habló de los síntomas que ha tenido.*

(<https://www.infobae.com/america/entretenimiento/2020/12/15/me-esta-cargando-el-payaso-poncho-de-nigris-hablo-de-su-lucha-contra-covid-19/>)

У дослідженнях ми зустріли кілька фразеологічних одиниць з дієсловом *ponerse*, що вживається в переносному значенні, а саме «ставати», як-от *ponerse como fiera*, що буквально означає «ставати хижим звіром». Хижаки діють жорстоко і люди з ними є обережні, тому таке порівняння дає зрозуміти адресанту, що краще адресата не зачіпати.

Scott Disick se puso como una fiera con el anuncio de Kourtney Kardashian ¿Te sorprende? Fue por teléfono como Kourtney Kardashian le contó al padre de sus hijos que había rehecho su vida: Scott me llamó como a las 2 de la madrugada ¿Qué estamos haciendo con nuestra vida?

Ще одним прикладом вживання дієслова «ponerse» є *ponerse erre que erre*. Буквально означає ставати таким, що постійно каже «ере». Цей звук також може асоціюватись зі звуками, що видають хижаки, а отже, фразеологічна одиниця має схожу структуру.

Total, que ante tanta filosofía existencial (ya sabemos que cuando Scott se pone erre que erre, no acaba) Kourtney Kardashian le soltó el bombazo por teléfono: «Tengo novio y él tiene 24 años, no es la cosa más loca que jamás haya sucedido en el mundo», aunque Scott no

pensaba igual... «¿Él es tu novio?», dijo antes de colgar.

(<https://www.elperiodico.com/cuore/famosos/scott-disick-puso-fiera-anuncio-84347874>)

У попередніх прикладах ми зустрічали вираження гніву як рух уверх, але не тільки рух уверх асоціюється з гнівом. У даній фразеологічній одиниці бачимо рух вниз *bajarle a uno dos rayitas*, що означає спустити на когось два промені. Можемо припустити, що оскільки Іспанія є релігійною країною і це не може не знайти свого вираження в мові, то в даному випадку є порівняння з гнівом Бога.

«*Bájale dos rayitas*» *dijo Carlos en la sesión de trabajo en equipo. Éramos 5: un viejo amigo o amigo viejo, a quien conocí hace casi 30 años, Enrique, de quien aprendí mucho y me divertí mucho cuando me dio sesiones en la Maestría. Otros dos eran profesores jóvenes: Carlos, quien es recientemente profesor, aunque ya frisando los 40; Woom Bi (espero haberlo escrito bien) también por esa edad y de origen coreano (más bien, coreano 100%), aunque habla el español con un dejo argentino, pues allí vivió su niñez. A Carlos y a «Umbi» (así se oye cuando todos lo llaman) ya los conocía desde que empezaron a trabajar en el IPADE, e incluso cuando hicieron la maestría, aunque no los llegué a tratar. El último integrante era Benjamín, que me parece que literalmente es el Benjamín de los profesores del IPADE. No he tenido el gusto de conocerlo en persona, pero creo que trabajar en equipo cinco días nos ha acercado.*

(<https://www.multisargumentis.com/antropologia-filosofica-multisargumentis/bajale-dos-rayitas/>)

У релігійній тематиці є також *llevarle a uno la gran diablo*, що означає «завести до диявола». Цей релігійний персонаж уважався злом, тому, будучи сердитою, людина відправляє адресата саме до диявола.

«*Me lleva el diablo!* ¿Qué no puedes estarte quieto un instante?»

(<https://dem.colmex.mx/Ver/diablo>)

Нечутливість до зовнішніх подразників через гнів знаходить своє вираження у фразеологічній одиниці *me caigo al mar y no me mojo*. Людину настільки опановує гнів, що вона не відчуває, що відбувається навколо.

Don Maxi, ute tambien fue acólito? me caigo al mar y no me mojo, cuanto hay aqui...

(<https://rinconpipa.foroactivo.com/t22288-cuando-pensaste-que-no-estaba-buscando>)

Висновки і перспективи подальшого дослідження. У даній статті ми розкрили важливість дослідження емотивності через фразеологічні одиниці. Ми проаналізували фразеологічні одиниці на позначення емоції гніву відповідно до наявності певного компонента. Ми виді-

лили, що в кожній фразеологічній одиниці присутнє дієслово. А отже, гнів асоціюється в першу чергу з рухом. Результати дослідження можуть бути використані в курсі фразеології, когнітивної лінгвістики та перекладознавстві. У подальшому бачимо доцільним продовжити проведення аналізу фразеологічних одиниць, для позначення інших емоцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жох І. П. Емотивні фразеологічні одиниці з компонентом *corazón* в іспанській мові. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2014. С. 81–84.
2. Жох І. П. Світлі і темні кольори в емотивній фразеології в іспанській мові. *Чинники розвитку філологічних наук у XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 25–26 жовтня 2013 р. Львів, 2013. С. 88–90.
3. Жох І. П. Соматичний компонент *cabeza* у емотивних фразеологічних одиницях в іспанській мові. *Сучасна філологія : теорія і практика* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Одеса, 2014. С. 83–85.
4. Жох І. П. Формування професійної компетентності перекладача та особливості перекладу емотивних фразеологічних одиниць (на матеріалах іспанської мови). *Modern problems of management: economics, education, health care and pharmacy* : тези. Ополе, 2014. С. 97–99.
5. Селіванова О. Сучасна лінгвістик: термінологічна енциклопедія. / О. Селіванова.– Полтава : Довкілля – К., 2006. –716.
6. Corpas Pastor G. Las lenguas de Europa: Estudios de fraseología, fraseografía y traducción. Granada : Comares, 2000.
7. García-Page Sánchez M. Introducción a la fraseología española : estudio de las locuciones. Barcelona : Anthropos, 2008.
8. Izard C. E. Basic emotions, relations among emotions, and emotion-cognition relations. *Psychological Review*, 1992. № 99. P. 561–565.
9. Montoro del Arco, Esteban T. Teoría fraseológica de las locuciones particulares. Las locuciones prepositivas, conjuntivas y marcadoras en español. Frankfurt am Main : Peter Lang, 2006.
10. Penadés Martínez I. La hiponimia en las unidades fraseológicas. Cádiz : Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz, 2000.
11. Seco M., Andrés O., Ramos G. Diccionario fraseológico documentado del español actual. Locuciones y modismos españoles. Madrid, 2005.
12. Wotjak G. Las lenguas, ventanas que dan al mundo : el léxico como encrucijada entre morfosintaxis y cognición : aspectos semánticos y pragmáticos en perspectiva intra e interlingüística. Salamanca : Ediciones Universidad de Salamanca, 2006. 176 p.
13. Zhokh I. La expresión fraseológica del enfado en español. *VII Congreso de Hispanistas de Ucrania*. Kamianets-Podilskyi, 2016. P. 232–237.

REFERENCES:

1. Zhokh I. (2014). Emotyvni frazeolohichni odyntsi z komponentom *corazón* v ispanskii movi [Emotive phraseological units with the component *corazón* in Spanish]. *Odeskyi lnhvistychnyi visnyk*, 81–84. [in Ukrainian]
2. Zhokh I. (2013). Svitli i temni kolory v emotyvnii frazeolohii v ispanskii movi [Light and dark colors in emotive phraseology in Spanish]. *Chynnyky rozvytku filolohichnykh nauk u XXI stolitti* : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 88–90. [in Ukrainian]
3. Zhokh I. (2014). Somatychnyi komponent *cabeza* u emotyvnnykh frazeolohichnykh odyntsiakh v ispanskii movi [The somatic component *cabeza* in emotional phraseological units in Spanish]. *Suchasna filolohiia : teoriia i praktyka* : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 83–85. [in Ukrainian]
4. Zhokh I. (2014). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti perekladacha ta osoblyvosti perekladu emotyvnnykh frazeolohichnykh odyntsi (na materialakh ispanskoi movy) [The formation of the professional competence of the translator and the peculiarities of the translation of emotional phraseological units (on Spanish language materials)]. *Modern problems of management: economics, education, health care and pharmacy*, 97–99. [in Ukrainian]
5. Selivanova O. (2006). Suchasna lnhvistik: terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: terminological encyclopedia.], 716.[in Ukrainian]

6. Corpas Pastor G. (2000). *Las lenguas de Europa: Estudios de fraseología, fraseografía y traducción*. Granada : Comares.
7. García-Page Sánchez M. (2008). *Introducción a la fraseología española : estudio de las locuciones*. Barcelona : Anthropos.
8. Izard C. E. (1992). Basic emotions, relations among emotions, and emotion-cognition relations. *Psychological Review*. № 99. P. 561–565.
9. Montoro del Arco, Esteban T. (2006). *Teoría fraseológica de las locuciones particulares. Las locuciones prepositivas, conjuntivas y marcadoras en español*. Frankfurt am Main : Peter Lang.
10. Penadés Martínez I. (2000). *La hiponimia en las unidades fraseológicas*. Cádiz : Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz.
11. Seco M., Andrés O., Ramos G. (2005). *Diccionario fraseológico documentado del español actual. Locuciones y modismos españoles*. Madrid.
12. Wotjak G. (2006). *Las lenguas, ventanas que dan al mundo : el léxico como encrucijada entre morfosintaxis y cognición : aspectos semánticos y pragmáticos en perspectiva intra e interlingüística*. Salamanca : Ediciones Universidad de Salamanca, 176 p.
13. Zhokh I. (2016). La expresión fraseológica del enfado en español. *VII Congreso de Hispanistas de Ucrania*. Kamianets-Podilskyi, 232–237.